

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA BOSHQARUV – STRATEGIK REJALARNI SHAKLLANTIRISH VA AMALGA OSHIRISHGA YO'NALTIRILGAN FAOLIYAT

Mo'minova Muxayyo Usmanovna

Tadqiqotchi

Namangan davlat universiteti

Annotatsiya: Umumiy o'rta ta'lim maktablarida zamonaviy talablarga mos keladigan, demokratik tamoyillarga asoslangan boshqaruv tizimini shakllantirish bugungi kunning eng asosiy talablaridan biri bo'lib, pedagogik jarayon sub'ektlari (o'qituvchi va o'quvchilar)ning faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish zahirida, eng avvalo, umumiy o'rta ta'lim maktablari rahbarlarining boshqaruv faoliyatini hamda hamkorlikdagi boshqaruvi takomillashtirishning yo'l-yo'riqlarini aniqlash, yangi sharoitlarga muvofiqlashtirish va amaliyotga joriy etish vazifalarini belgilaydi.

Kalit so'zlar: o'qituvchi, pedagog, o'quvchi, ta'lim, tarbiya, maktab, muassasa, boshqaruv, tizim, pedagog, jarayon, faoliyat, tahlil, amaliyot.

Аннотация: Формирование системы управления на демократических началах в соответствии с современными требованиями в общеобразовательных школах является одним из важнейших требований современности, а в основе организации и координации деятельности субъектов педагогического процесса (педагогов и учащихся) прежде всего лежат задачи руководителей общеобразовательных школ по определению ориентиров совершенствования кооперативного управления, согласованию с новыми условиями и внедрению.

Ключевые слова: учитель, педагог, ученик, образование, обучение, школа, учреждение, управление, система, педагог, процесс, деятельность, анализ, практика.

Abstract: The formation of a management system on a democratic basis in accordance with modern requirements in general education schools is one of the most important requirements of our time, and the organization and coordination of the activities of the subjects of the pedagogical process (teachers and students) are primarily based on the tasks of the leaders of general education schools to determine the guidelines for improving cooperative management, harmonization with new conditions and implementation.

Key words: teacher, educator, student, education, training, school, institution, management, system, teacher, process, activity, analysis, practice.

Tadqiqotlarda keltirilishicha, ta'lim muassasasi rahbarlarining aksariyati ta'lim muassasasi faoliyatini tashkil etish va boshqarishda rahbarning asosiy vazifalari ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va nazorat qilish, o'qituvchi va o'quvchilarga zaruriy shart-sharoitlarni yaratib berishdan iborat deb hisoblaydilar.

Ko'pchilik tadqiqotchilar tomonidan "boshqaruv" tushunchasi turlicha ta'riflanadi, fikrimizning isboti sifatida quyidagi misollarni keltirishimiz mumkin.

Boshqaruv nazariyasi asoschilaridan biri fransuz olimi A.Fayol boshqarishni: kelajakni ko'ruvchi; faoliyatni tashkillashtiruvchi; tashkilotni idora qiluvchi; faoliyat turlarini muvofiqlashtiruvchi; qaror va buyruqlarning bajarilishini nazorat qiluvchi kuchli qurol deb ataydi [1, 23-b].

M. Mirqosimovning ta'kidlashicha, boshqaruv taraqqiyotning har qanday bosqichida jamiyatga xos bo'lgan ichki xususiyat bo'lib, bu xususiyat umumiy xususiyatga ega bo'lgani holda kishilarning ijtimoiy jamoatchilik mehnatidan, turmush va mehnat jarayonida o'zaro aloqada bo'lish, o'z moddiy va ma'naviy faoliyatining mahsulotini almashtirish zaruriyatidan kelib chiqadi.

Muallif "bugungi kundagi boshqaruv birinchi galda kishilarning iqtisodiy va moddiy holatini, ijtimoiy faoliyatini, ularni qadriyatlarimiz ruhida tarbiyalashni nazarda tutadi, jamoada uyushqoqlik, tartib, mehnat taqsimoti bo'lmasa, kishining jamoadagi o'rnini va vazifalari tayin bo'lmasa, mehnat jamoasi bo'lishi mumkin emas. Tabiiyki, boshqaruvsiz, muayyan tartibni o'rnatmasdan va qo'llab-quvvatlamasdan turib, mehnat faoliyatini amalga oshirib bo'lmaydi", - deb hisoblaydi [2, 16- b.].

A.M.Moiseev, A.E.Kapto, A.V.Lorensovlar [3, 45-b.] "ta'limni boshqarish – bu turli xil topshiriqlarni hamkorlikda bajarish maqsadida insonlarni bir guruhga birlashtirish yo'nalishidagi sub'ektning faoliyati, maktabni ijtimoiy jamoa sifatida tadqiq etuvchi, ya'ni uni ta'lim tizimining munitsipal, regional va federal tashkilotlari sifatida o'rganuvchi mustaqil soha", - deb ta'kidlaydilar.

S.T.Turg'unovning fikricha, maktabni boshqarish mazmun-mohiyatiga ko'ra ta'limni boshqarishdan farq qiladi, chunki maktabda faqat ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va uni boshqarish vazifalari amalga oshirilmaydi, balki ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etishning o'ziyoq bir qancha vazifalarning bajarilishini, ya'ni ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilariga zaruriy sharoitlarni yaratish, ularning faoliyatini tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish, tahlil qilish va baholash, shuningdek, mazkur jarayonni amalga oshirish uchun moddiy-texnika bazasini yaratish va mustahkamlab borish, yangi pedagogik va axborot texnologiyalari bilan qurollantirish, yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlash kabi qator boshqa vazifalarni ham amalga oshirishni nazarda tutadi. Mazkur vazifalar maktab rahbarlarining umumiy maqsadga yo'naltirilgan funksional vazifalarini ifodalaydi [4, 26-b.].

Ayrim tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, boshqaruv – bu maqsadga erishish uchun ob'ektga ta'sir etish bo'lib, ob'ekt faoliyatini muvofiqlashtirish, ya'ni maqsadga erishish yo'nalishida tizimning tashkil etuvchilariga ta'sir etishni vertikal muvofiqlashtirishdir [5, 133-b.].

S.N.Tidor esa boshqaruvni quyidagicha tavsiflaydi: "Maqsad yo'nalishida ob'ektni muvofiqlashtirish; maqsadga erishish uchun ob'ektga ta'sir etish; maqsadga erishish yo'nalishida tizimning tashkil etuvchilariga ta'sir etishni vertikal muvofiqlashtirish" [5, 133-b.].

U.I.Inoyatov [6, 102-b.] boshqaruv faoliyatining o'ziga xos jihatlarini quyidagi yondashuvlar orqali ifodalaydi.

Birinchi yondashuv – mavjud boshqaruv amaliyotiga xos bo'lgan funksional yondashuv. Bu yondashuvning asosiy yo'nalishi boshqaruvning asosiy funksiyalarini bajarishdan iborat.

Ikkinchisi strukturaviy yondashuv, bunda boshqaruv mexanizmi munosabatlar strukturasi orqali amalga oshiriladi, ya'ni boshqaruv harakatlari boshqarishni tashkil etish, uning alohida funksiyalarini va bajarish tartibini o'rganish, shuningdek, boshqaruv tizimi strukturasi tahliliga asoslanadi. Bunday yondashuvda direktor va uning o'rinbosarlari o'quvchi va o'qituvchilarning faoliyatidagi "gorizontal" va "vertikal" aloqalarni sozlovchisi (tartibga soluvchi) vazifasini bajaradi va ular ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilarining o'zaro munosabatlarini va barcha jarayonlarni nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Umuman olganda, ko'pchilik tadqiqotchilar tomonidan "boshqaruv – bu aniq bir maqsadga erishish uchun boshqaruv tizimiga yoki ob'ektga faol ta'sir ko'rsatish", shuningdek, "boshqaruv – bir tizimning ikkinchisiga, shaxsning ikkinchi bir shaxsga yoki ma'lum bir shaxsning insonlar guruhiga ta'sir etishidir", deb ta'riflanadi. [7, 139-b].

Demak, mazkur fikrlarga asoslanib aytish mumkinki, umumiy o'rta ta'lim maktablari rahbarlarining funksional vazifalarini amalga oshirish jarayoni pedagogik jarayon sub'ektlari (o'qituvchi va o'quvchilar) va boshqa xodimlarning barcha faoliyatlariga tegishli bo'lgan jarayon bo'lib, ko'zlangan natijalarga erishishda ma'lum bir strategik rejalarni amalga oshirishga yo'naltirilgan faoliyatni rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish, tahlil qilish va baholash, mazkur jarayon ishtirokchilariga ta'sir ko'rsatish orqali ularning faoliyatini muvofiqlashtirishni nazarda tutadi va bu o'z navbatida maqsadga yo'naltirilgan ta'sirni ifodalaydi.

Shunday ekan, ta'lim muassasalarida tashkil etiladigan ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilari bo'lgan o'qituvchilar va o'quvchilarning munosabatlari va faoliyatlarini nazorat qilish, axborotlar to'plash, tahlil qilish va ob'ektiv baholash asosida muvofiqlashtirish umumiy o'rta ta'lim maktablari oldiga qo'yilgan umumiy maqsadlarga erishish, ya'ni raqobatbardosh bitiruvchilar tayyorlashga yo'naltirilgan boshqaruvni ifodalaydi.

Qator pedagogik tadqiqotlarda boshqaruvning asosiy funksiyalarini amalga oshirish mexanizmi sifatida maqsadga erishish usullarini o'z ichiga olgan metodlar ajratib ko'rsatilgan: pedagogik xodimlarni iqtisodiy rag'batlantirish (mehnatning hajmi va sifatini inobatga olib, toifa va unvonlar uchun haq to'lash va h.k.); tashkiliy yoki ma'muriy boshqaruv (ijrochilar faoliyatini reglamentini belgilash, qaror, farmoyish, buyruq va h.k.); psixologik-pedagogik ta'sir ko'rsatish (maslahat, iltimos, tilak, minnatdorchilik va h.k.); jamoaviy ta'sir etish – ta'lim muassasasini boshqarishga pedagoglar va o'quvchilarni jalb qilish [8, 154-b].

P.K.Anoxin ko'zlangan maqsadga erishish uchun yo'naltirilgan o'zaro ta'sir va o'zaro munosabatlarning majmuini boshqaruv tizimi, deb ta'kidlaydi [9, 23-b.].

Ayrim tadqiqotchilarning fikricha, ta'lim muassasalarida boshqaruv tizimi – insonlarga va yosh avlodga ta'lim va tarbiya berish, ta'lim jarayonini tashkil etish maqsadlariga xizmat qiluvchi turli strukturaviy va funksional bog'liq bo'lgan komponentlar majmuidan iboratdir. Boshqaruv tizimi umumiy maqsadlar yo'nalishida funksional vazifalarni amalga oshirishda tashqi muhit bilan o'zaro ta'sir ko'rsatuvchi, alohida xususiyatlarga ega bo'lgan o'zaro bog'liq qismlarning yaxlit holda vujudga kelishidir [10, 112-b.].

R.SH.Ahlidinovning ta'kidlashicha, maktabni boshqarish tizimi – bu tabiatiga ko'ra o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan komponentlar majmuidan iborat bo'lib, ularning o'ziga xos bog'liqligi va aloqadorligi hisobiga boshqaruv funksiyalarini bajarish jarayoni amalga oshiriladi va maktab jamoasining faoliyati tashkil etiladi hamda muvofiqlashtiriladi. Mazkur tizimning funksiyalari ikki asosiy katta guruhlariga bo'linadi: maktab faoliyatining barqarorligini ta'minlash va uning rivojlanishini boshqarish [11, 14-b.].

S.T.Turg'unov "Boshqaruv faoliyati – bu boshqaruv jarayonida qabul qilinayotgan qarorlarning yo'nalishini ifodalovchi va ko'zlangan natijalarga erishishni ta'minlovchi o'zaro bog'liq bo'lgan va bir-birini o'zaro to'ldiruvchi komponentlardan iborat bo'lgan tizimdir", deb ta'riflaydi.

Muallifning fikricha, boshqaruvning maqsadi va vazifalari ta'lim tizimini muntazam rivojlantirib borish va raqobatbardosh bitiruvchilar tayyorlash hisoblanadi. Bunda maktab

rahbarlarining asosiy funksiyasi ta'lim muassasasi oldiga qo'yilgan maqsadlarga erishishda maktabning hayotiy faoliyatini ta'minlash bo'yicha boshqaruv yo'nalishidagi masalalarning ijobiy echimini topish, hal etish hisoblanadi.

Shunday ekan, boshqaruvni, ya'ni boshqaruv faoliyatini tashkil etish zaruriyatini belgilovchi bosh mezon bu ta'lim muassasasi oldiga qo'yilgan maqsad bo'lib, unga erishish uchun vazifalar belgilash, tashkil etiladigan faoliyatni oldindan rejalashtirish, amalga oshirish yo'l-yo'riqlarini tanlash, bajariladigan vazifalarni taqsimlash, belgilangan maqsadga erishish uchun tashkil etiladigan jarayon ishtirokchilari faoliyatini muvofiqlashtirish zarur hisoblanadi.

Mazkur faoliyat boshqaruv faoliyatini, uni amalga oshirish boshqaruv funksiyalarini, amalga oshirish izchilligi boshqaruv algoritmini, amalga oshirish yo'l-yo'riqlari boshqaruv metodlarini, xodimlarning faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish boshqaruv uslublarini, mazkur yo'nalishda qabul qilingan qarorlar boshqaruv qarorlarini ifodalaydi [1, 23-b.].

S.T.Turg'unov ta'kidlashicha, ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va uning mazmunini takomillashtirish yo'nalishidagi ixtiyoriy innovatsion faoliyat boshqaruv funksiyalarining ma'lum bir izchillikda amalga oshirilishini talab etadi va boshqaruv funksiyalarini amalga oshirishni rejalashtirishda, eng avvalo, boshqaruvning maqsadi, funksiyalarining mazmun-mohiyati va vazifalari inobatga olinadi.

Umumiy maqsadlarga erishishda boshqaruv funksiyalarini amalga oshirish tizimini tashkil etuvchi vazifalarning bajarilish ketma-ketligi belgilanadi hamda mazkur vazifalarni bajarishda qo'llaniladigan boshqaruv metodlari tanlab olinib, boshqaruv faoliyati boshqaruvni tashkil etish tamoyillari va qonuniyatlariga asosan amalga oshiriladi.

Ob'ektiv boshqaruv faoliyati faqatgina maqsadga yo'naltirilgan harakatlarning to'liq to'plami yoki harakatlar zanjiri shaklida mavjud bo'ladi. Mavjud bo'lgan mazkur zanjir boshqaruv algoritmini ifodalaydi [4, 128-b.].

Demak, boshqaruv tizimida tizimni tashkil etuvchi komponentlardan biri maqsad bo'lib, unga erishish uchun uslub va vositalar zarur hisoblanadi. Maqsadga erishishda tizimning va uning komponentlarining harakati tizim funksiyasining mohiyatini belgilaydi deb aytish mumkin. Umumiy maqsadga erishishda amalga oshiriladigan vazifalar, vaziyatlarga ko'ra vujudga keladigan muammolarni hal etish turli rahbarlik uslublari yordamida amalga oshiriladi, natijalar rahbarlik uslublaridan oqilona foydalanish samaradorligiga bog'liq bo'ladi.

M.Sharifxo'jaev va Yo.Abdullaevlarning ta'rifiga ko'ra, "boshqaruv uslubi – bu boshqaruv jarayonida yuzaga chiqadigan muammolarni hal qilish usullari, yo'llari majmuidir", "boshqaruv usullari – bu xodimlarga va umuman ishlab chiqarish jamoalariga ta'sir ko'rsatish usullari bo'lib, bu usullar qo'yilgan maqsadlarga erishish jarayonida mazkur xodimlar va jamoalarning faoliyatini uyg'unlashtirishni nazarda tutadi" [12, 203-b.].

Boshqaruv kontekstida rahbarlik uslubi – bu rahbarning xodimlarga nisbatan ta'sir ko'rsatishi va ko'zlangan maqsadga erishishga undashida xodimlar bilan bo'lgan o'zaro munosabatlardagi odatiy harakatlaridir. [4, 48-b.].

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida umumiy manfaatlarni ifodalovchi maqsad bo'lib, shu maqsadga erishishda barcha sub'ektlarda tabiatan faollik va layoqat mavjud bo'ladi, lekin ularning faoliyati samarali boshqarilmasa, o'z vaqtida muvofiqlashtirib borilmasa, jamoada turli xil norasmiy guruhlar va muassasaning rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi muammolar ham vujudga kelishi mumkin. Shuning uchun rahbarlar o'z xodimlarining faoliyatini doimiy nazorat qilishi, adolatli baholashi hamda muassasa faoliyatini hamkorlikda tashkil eta olishi, mavjud

muammo va ziddiyatlarni o'z vaqtida bartaraf etishi, pedagogik xodimlarning samarali faoliyat ko'rsatishlari uchun etarli shart-sharoitlarni yaratib berishi zarur.

Shunday ekan, boshqaruv jarayonida ishtirokchilarni ko'zlangan maqsadga erishishga undash hamda maqsadlarga erishish jarayonida ularning faoliyatini uyg'unlashtirish yo'nalishida muhim ahamiyatga ega bo'lgan demokratik rahbarlik uslubining quyidagi bir necha usul va shakllarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- maqsad yo'nalishidagi topshiriqlar orqali boshqaruv – bu usuldagi boshqaruv birinchi o'rinda barcha bo'g'inlar bo'yicha pog'onaviylik asosida maqsadga erishish yo'nalishida vazifalar belgilaydi, ma'lum bir belgilangan tartib va rejaga hamda tekshiruvlar tahliliga, erishilgan yutuqlarga asoslangan holda maqsadga erishish metodlari va yo'llarini belgilashda qulayliklar yaratadi;

- xodimlarning aloqadorligi orqali boshqaruv – maqsadni shakllantirish, shuningdek, uni amalga oshirish va ta'minlash jarayonida xodimlarni ishtirokini ta'minlash;

- kelishilgan maqsad orqali boshqaruv – bu boshqaruv maqsad yo'nalishidagi topshiriqlar va xodimlarning aloqadorligi orqali boshqaruvlarning o'zaro birikkan shakli bo'lib, erishish zarur bo'lgan maqsadlarni belgilashda xodimlar ishtirok etishadi va joriy maqsadlarga erishish yo'nalishlari kelishiladi [4, 53-b.].

Adabiyotlarda boshqaruv faoliyati – bu maqsadga erishish hamda qo'yilgan vazifalarni bajarishda insoniy, iqtisodiy va samarali yo'llar bilan insonlarni boshqarish va turli vositalar orqali ta'sir ko'rsatish asosida ularning faoliyatini muvofiqlashtirish, deb keltiriladi [13, 266].

Bizning fikrimizcha, umumiy o'rta ta'lim maktablari oldida turgan maqsadlarga erishish ta'lim muassasasida rahbarlar, pedagog xodimlar va boshqa xodimlarning hamkorlikdagi samarali faoliyatini nazarda tutadi. umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilarining faoliyatini takomillashtirish o'quv jarayonining samaradorligiga ahamiyatli ta'sir ko'rsatuvchi va ta'lim samaradorligini ta'minlashning eng asosiy shartlaridan biri hisoblangan hamkorlikdagi boshqaruv faoliyatini ilmiy asosda tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Demak, umumiy o'rta ta'lim maktablari rahbarlari, pedagog xodimlar va o'quvchilarning umumiy maqsadga erishish yo'nalishidagi faoliyati samaradorligi hamkorlikdagi boshqaruvning zaruriyatini belgilaydi va bu umumiy o'rta ta'lim maktablarida boshqaruvning o'ziga xos xususiyatlaridan biri hisoblanadi, deyishimiz mumkin.

Hamkorlikdagi boshqaruvni tashkil etishda hamkorlikda qarorlar qabul qilish, qarorlar qabul qilish jarayoniga barcha xodimlarning ishtirokini ta'minlash; turli yo'nalishlarda faoliyat ko'rsatayotgan xodimlarning xatti-harakatlarini, munosabatlarini muvofiqlashtirish, ularning imkoniyatlari va qobiliyatlaridan to'g'ri foydalanishni tashkil etish, motivlashtirish va nazorat qilish hamda belgilangan maqsadga erishish yo'nalishida vazifalar belgilashda xodimlarning takliflari va fikrlarini inobatga olish kabi qator omillarga alohida etibor qaratilishi zarur.

Hamkorlikdagi boshqaruvni tashkil etishdan asosiy maqsad belgilangan maqsadlarga erishishda sub'ektlarning umumiy faoliyatini takomillashtirish yo'nalishidagi masalalarni hal etish, muammolarning ijobiy echimini topish, innovatsion jarayonlarni tashkil etish va rivojlantirish, turli xil masalalar yuzasidan qarorlar qabul qilish jarayonlarida jamoa a'zolarining barchasini ishtirokini ta'minlash hamda belgilangan maqsadlarga erishishda ularning faoliyatini muvofiqlashtirish hisoblanadi. Bunda hamkorlikdagi boshqaruv faoliyatining maqsadi ob'ektiv

bo'lib, o'z o'rnida barcha ishtirokchilar tomonidan belgilanadi va uning natijalariga barchada qiziqish shakllanadi.

S.T.Turg'unovning fikricha, hamkorlikdagi boshqaruv o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ular maqsadga erishishda harakatlar izchilligi bilan belgilanadi ya'ni bu jihatlar o'z-o'zidan maqsadga ko'ra aniqlanmaydi, balki maqsadga erishishdagi o'zaro hamkorlik, o'zaro tushunish, o'zaro ta'sir jarayonining samarasi, jamoadagi qulay ruhiy muhit, jamoa a'zolari uchun yaratilgan shart-sharoitlar orqali belgilanadi, chunki ta'lim muassasasining asosiy maqsadi umumiy bo'lib, u o'zgarmasa-da, mazkur maqsad belgilangan vaqtdagi shart-sharoitlar hamda jamoa a'zolarining tarkibi o'zgarishi natijasida hamkorlikdagi faoliyatning samaradorligi o'zgarishi mumkin.

Hamkorlikdagi boshqaruv faoliyatini tashkil etish uchun o'zaro ta'sir yoki shaxsning boshqa shaxslarga nisbatan ta'siri zarur bo'lib, bu o'z mohiyatiga ko'ra boshqaruvni, ya'ni ma'lum bir maqsadga erishish yo'nalishida sub'ektlarning umumiy faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirishni ifodalaydi.

Maqsadga erishish yo'nalishidagi umumiy faoliyatni tashkil etishda maqsadga erishish yo'nalishida barcha boshqaruv sub'ektlarida qiziqishlar uyg'otishga yo'naltirilgan tadbirlarni tashkil etishni nazarda tutuvchi maqsadli-motivlashtirish funksiyasini amalga oshirish ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, uning natijaviyligini ta'minlash, ta'lim muassasasi faoliyatini takomillashtirishga yo'naltirilgan bo'ladi.

Maqsadli-motivlashtirish funksiyasini amalga oshirishda motivlashtirish belgilangan maqsadga erishish bo'yicha barcha boshqaruv sub'ektlarida qiziqishlar uyg'otishga yo'naltirilgan tadbirlarni tashkil etishni nazarda tutadi. Motivlashtirish xatti-harakatlar va tadbirlarni etarli darajada tashkil etish uchun zarur [14,266-b]. Bunda motivlarning xususiyatlarini hisobga olish zarur bo'lib, qanday motivlar boshqaruv faoliyatini yo'naltiradi va qaysilari samarali harakatlar rejasini tuzishga imkoniyat yaratishini bilish o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Boshqaruv tizimida maqsadga samarali erishishning asosiy shartlaridan biri maqsadni belgilash talablariga rioya qilish: maqsadlar oldindan belgilangan va aniq shakllantirilgan bo'lishi; bajaruvchilar tomonidan qabul qilingan va ularga tushunarli bo'lishi; maqsadlar tahlil qilingan va bajarilish muddati belgilangan, shuningdek, bajaruvchilarning harakati motivlashtirilgan bo'lishi; vertikal va gorizontaal bo'yicha kelishilgan turli xil topshiriqlar yo'nalishida taqsimlanishida maqsadlarning birligi saqlanishi zarur hisoblanadi [1, 38-b].

Demak, umumiy o'rta ta'lim maktablarida boshqaruv va hamkorlikdagi boshqaruv faoliyatini tashkil etishda boshqaruv faoliyati maqsadining ahamiyati umumiy o'rta ta'lim maktablari faoliyatining maqsadidan kelib chiqib belgilanishi hamda u oldindan belgilangan va aniq shakllantirilgan bo'lishi, maqsadga erishish yo'nalishida belgilanadigan vazifalar jamoa a'zolarining barchasini ishtirokida belgilanishi va barcha sub'ektlar uchun tushunarli bo'lishi, belgilangan maqsadga erishish yo'nalishida belgilangan vazifalar tahlil qilingan va bajarilish muddati belgilangan bo'lishi zarur.

Bu o'z navbatida umumiy o'rta ta'lim maktablarida boshqaruv va hamkorlikdagi boshqaruv faoliyatini tashkil etishda maqsadlarni belgilash va aniqlashtirishda o'ziga xos talablarning mavjudligini inobatga olish, ularning ahamiyatini o'rganish hamda Strategik maqsadning o'ziga xos jihatlarini o'rganish zaruriyatini belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Djuraev R.X., Turg'unov S.T. Ta'lim menejmenti: O'quv qo'llanma. – Toshkent: Voris, 2006. – 23-b
2. Mirqosimov M. Maktabni boshqarishning nazariy va pedagogik asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 1995 – 16-b
3. Моисеев А.М., Капто А.Е., Лоренсов А.В. Нововведения во внутришкольном управлении. 2-е изд. – М.: Педагогическое общество России, 1998. – 232 с
4. Turg'unov S.T. Umumiy o'rta ta'lim muassasalari direktorlari boshqaruv faoliyatining nazariy asoslari: Ped.f.d. ...diss. – Toshkent, 2007. 26-b.
5. Тидор С.Н. Психология управления: от личности к команде. – Петрозаводск: Фолиум, 1996. – С. 133.
6. Inoyatov U.I. Teoreticheskie i organizatsionno-metodicheskie osnovy upravleniya i kontrolya kachestva obrazovaniya v professionalnom kolledje: Diss. ... dokt.ped.nauk. – Toshkent, 2004 102-b
7. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – С. 512.
8. Анисимов О.С., Деркач А.Д. Основы общей и управленческой акмеологии. – М.: РАН, 1995. С. 154.
9. Анохин П.К. Узловые вопросы теории функциональной системы. – М.: Наука, 1990. – С. 23.
10. Лебедев О.Е. Реализация целей общего среднего образования. Проблемы структуры. – М.: Педагогика, 1984. С. 23.
11. Кузьмина Н.В. Методы системного педагогического исследования: Учебное пособие. – Л.: ЛГУ, 1986. – С. 112.
12. Ахлидинов Р.Ш. Социально-педагогические основы управления качеством общего среднего образования (на матер. национ. Программы по подготов. кадров): Автореф. дисс. ... д. пед. наук. – Тошкент, 2002. С.14.
13. Sharifxo'jaev M., Abdullaev Yo. Menejment: Darslik. – Toshkent: O'qituvchi, 2001. 203-b
14. Вазина К.Я., Петров Ю.Л., Белиловский В.Ф. Педагогический менеджмент: концепция, опыт работы. – М.: Педагогика, 1991. – 266 с.